

Gerçek Gündem > Yazarlar > Dr. Zeynep Elif Yıldız

Türkiye'nin 2. yüzyılı ve değişen enerji politikaları

Ekonomimizi düzeltebilmenin ve üretim ekonomisine geçebilmenin yegane ve tek yolu enerjiyi ucuza mal etmektir. Enerjiyi ucuza mal etmek ise, rasyonel enerji politikaları yapmak ile oluşur. Enerji politikamızın genel çerçevede tedarik güvenliği ve sürdürülebilirliği olmalıdır.

12 Mayıs 2023 00:20

Dr. Zeynep Elif Yıldız

info@gercekgundem.com.tr

[Tüm Yazıları](#)

Ekonomik sorunlarımızı düzeltmek, üretim ekonomisine geçmek ve gelecek nesillere refah bir ülke bırakmak istiyorsak öncelikli olarak enerji politikalarımızı ve enerjiye bakışımızı yapılandırmamız gerekmektedir. Enerji, tarımdan, sanayiye evsel kullanımdan hizmetlere kadar, her şeyin ana girdisi olduğu için, doğru şekilde planlanmaz ise ekonomiyi düzeltmek imkansız olur. Her şeyden önce enerji yıllık olarak planlanacak bir olgu değildir. Bir ülkenin enerjisi 5-10-20-40 yıllık planlar yapmayı gerektirir. Bugüne kadar yapılan anlık ortaya atılmış fikirler ve A-B-C senaryoları çalışılmamış planlar ile hiçbir yere gidilmediği hele ki popülist yaklaşımlar ile bir arpa boyu yol alınmadığı yeterince tecrübe edilmiştir sanırım.

Öncelikle enerjinin ham maddeden başlayan ve elektrik üretimine kadar olan bir değer zinciri olduğunu ve bu değer zincirindeki halkaların bir tanesinin bile kırılması durumunda telafisi imkansız hasarlar verdiğini geçmişin bize öğretmiş olması gerekir (Şekil 1). Enerji değer zinciri "upstream" yani üstzincir kısmı ile başlar. Hammaddenin aranması ve üretimini oluşturur ki; esas enerji fiyatlarını belirleyen kısım burasıdır. Maalesef işin bu kısmı her zaman es geçilen ve uzmanlarına danışılmadan genel geçer ifadelerle oluşturan politikalar sayesinde, çevremizde bu kadar zengin petrol ve doğal gaz rezervleri olmasına rağmen ülke olarak biz hâlâ pahalı enerji kullanmaya devam ediyoruz. Bunun iki önemli sebebi var: Birincisi, yer bilimlerine tüm zamanlarda yeterince önem vermemiş olmamız ve jeoloji biliminin insanlığa ve teknolojiye kattığı faydayı görmememiz, ikincisi ise konunun uzmanlarının anlattıklarına değil malum şehir efsanelerine inanmayı tercih etmemizdir. En klişe şehir efsanesi ise "bizde petrol var ama dış güçler çıkarmamıza izin vermiyor" önermesi ve emin olun bunu sadece sıradan vatandaştan değil, kendisini eğitilmiş olarak kabul eden ve politika içerisinde olmaya istekli birçok kişiden duyduğum talihsiz bir cümledir. Bu uzun bir konu ve bu konuda daha sonra uzun bir yazı yazacağım.

GÜNÜ DEĞİL YARINI KONUŞMAMIZ LAZIM

Geçtiğimiz kış yaşadığımız ve önümüzdeki kış da yaşamamız muhtemel doğal gaz krizinde herkes günü konuşuyor; oysa yarını konuşmamız lazım. Birçok yazımda ve TV programında bahsettiğim ve üniversitede derste anlattığım ya da fikrime ihtiyaç duyulduğunda belirttiğim gibi enerji bir değer zinciridir ve zincirin tek bir halkasında olan değişiklik tüm sistemi etkilemektedir. Her gün doğal gaz krizi ve krizin tetiklediği zamları konuşuyoruz; oysa bu noktaya nasıl gelindi ve nasıl çıkılacak, hiç bunlardan bahsedilmiyor. İran kendi kullanımı için gazı kestiğinde aklımıza geliyor krizi konuşmak. Oysa ki; aylardır uzun dönemli kontratlar bitti, yenileri yapılmadı, doğal gaz depolarımız yetersiz ve dolu değil gibi bir sürü uyarı yapıldı, yazıldı ve konuşuldu. Ama geldiğimiz noktada hâlâ elimizde bir plan ve strateji yok.

Geçen yazımda OPEC+ üretim kısıma kararını anlatmıştım. Opec+ nisan ayında toplamda 1.6 milyon varillik üretim kısıntısına gidecek. Bu kısıntının etkilerini daha çok haziran ve temmuz aylarında hissetmeye başlayacağız. Stratejik enerji hammaddelerinin fiyatlarının oluşmasındaki önemli noktalarından birisi ise arz-talep dengesinden çok politik istikrarsızlıktır. Hatırlarsanız 2014 krizi ile birlikte 30\$'lara kadar gerileyen petrol fiyatları, geçtiğimiz aylarda Brent petrolün 90\$'ı görmesi ile ileri yönlü bir harekette olduğunu gösterdi. Petrol fiyatlarının hava şartlarından politik duyarsızlıklara kadar bir çok sevmediği faktör mevcuttur. Şöyle ki; son dönemde Asya piyasaları Covid süresince talep azalması yaşamışken Covid sonrası üretime geçtiği için talep artışları başladı. Bunun yanında petrol stokları 2021 de yaklaşık 470 milyon varil azaldı. OPEC ise Ocak 2022 de sadece 200.000 bbl üretimi arttırdı, oysa 400.000 bbl arttırmayı hedeflemişti. Doğu Avrupa'daki Ukrayna ile ilgili gerginlikler ve Orta Doğu'da artık olağan sayılan sıkıntılar mevcut. Dolayısı ile uzmanların beklentisi petrol fiyatlarının azalan arz ile birlikte artacağıdır. Uluslararası Enerji Ajansı'nın 2020 raporunda, 2050 yılı öngörüsü petrol fiyatlarının varil başına 185\$ ulaşacağıdır. 2022 raporunda ise bu rakamı 90\$ olarak revize etmiştir. Açıkçası aradaki bu kadar farkın, 2 yılda hangi politik stabilizasyona endekslendiği anlaşılamamıştır. Bunlara ek olarak 2014 yılından itibaren düşük petrol fiyatlarında arama yatırımları sektöre uğradığı için arz kısmında yakın gelecekte önemli sıkıntılar yaşatacaktır. Kaldı ki geçtiğimiz nisan ayında yukarıda bahsettiğim OPEC+ 1.6 milyon varil

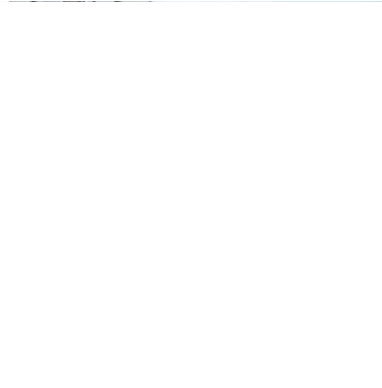
üretim kısıntısını da eklersek petrol fiyatlarını düşük öngörmek ilginç bir yaklaşımdır.

SİNGAPUR ÖRNEĞİ

Petrol fiyatlarının yükselmesi doğal gaz fiyatlarına etki edeceğinden, talep artışı ile birlikte yaşadığımız doğal gaz krizinin ötesine geçeceği beklenmektedir. Dolayısı ile doğal gaz ile çalışan elektrik santrallerinin maliyeti yükseleceğinden elektrik fiyatları da artacaktır ya da maliyeti karşılayamadığı için üretim yapamayacaklardır. Nitekim Singapur'da enerji hammaddesi fiyat artışı elektrik üreticilerinin iflas etmesine neden olmuştur. Küresel petrol fiyatlarının ve doğal gaz fiyatlarının tetiklediği kriz bizim elektrik sistemimizi de kırılgan hale getirmektedir. Tabii ki sadece elektrik değil, petrol fiyatlarındaki artış rafineri ürünlerine de yansıdığından top yekûn bir pahalılık ve ekonomik yük oluşmaktadır. Ayrıca rafineri çıktısı olan yan ürünlerde pahalılaşacağı için bu ürünlerden üretilen günlük hayatta kullandığımız sayısız malzemede pahalı hale gelmektedir.

Ülke olarak bu şartlarda hâlâ romantik aramacılık yapmaya devam edersek ve rasyonel ve uluslararası standartta arama üretim faaliyetleri gerçekleştirmez isek, daha çok kriz konuşuruz. Eğer yurt dışında gerek kamu gerekse özel sektör vasıtası ile kendi petrol ve doğal gaz rezervlerimize sahip olmaz isek ülkeyi bekleyen ekonomik yük kaldırılabilir boyutları aşacaktır. Geçtiğimiz kış yaşanan doğal gaz fiyatları artışında sürekli bahsi geçen ve bizdeki doğal gaz fiyatlarının artmasına neden olarak gösterilen -ama Avrupa'da da artıyor- cümleleri sadece bir tespit olup çözüm üretmemektedir. Evet Avrupa ve dünyada artan enerji hammaddeleri mutlaka ki bizi de etkileyecektir. Önemli olan bu fiyat artışı için bizim ne gibi çözümler bulduğumuz ve

uyguladığımızdır. Bugün gelinen noktada, 2014'ten beri küresel boyutta yapılmayan arama yatırımlarının sonucu olarak petrol stoklarının azalması ancak Covid nedeni ile geçtiğimiz iki yıl boyunca talep artışı yaşanmamış olması yakın gelecekte oluşacak arz eksikliğinden kaynaklanan fiyat artışlarına neden olacağını belirtmiştim. İşte şimdi o noktadayız; yakın geleceğimizi, geçte olsa alacağımız ve uygulayacağımız kararlar belirleyecektir. Bu nedenle rasyonel ve uluslararası standartta arama üretim faaliyetleri gerçekleştirmek ve enerji hammaddelerine kendi şirketlerimiz vasıtası ile ulaşmak, enerji üretimini hem rahatlatacak hem de vatandaşa ve sanayiye daha ucuz enerji sağlayacağından, uzun vadede ekonomimiz iyi yönde gelişecek ve refah seviyemiz artacaktır. Ekonomiyi iyileştirmenin ve gelişmiş ülke olmanın tek ve en önemli adımı enerji maliyetini azaltmaktır.

SANILDIĞI KADAR UCUZ VE ÇEVRE DOSTU MU?

Enerji maliyetini azaltmak deyince herkesin aklına "çevre dostu" ve bedava hammadde güneş ve rüzgar enerjisi gelmektedir. Rüzgarın kendisi ya da güneşin kendisi bedava olabilir ama enerji üretmek için kullanılan sistemler hiç de düşünüldüğü gibi bedava, ucuz ya da çevre dostu değildir. Üretim panellerinin ya da rüzgar güllerinin üretilmesi aslında karbon ayak izi yoğun bir faaliyettir. Ayrıca ömürleri doğal gaz ya da nükleer santrale göre daha kısa olduğu için ve verimlilikleri ilk on senede hemen düştüğü için hem pahalı hem de verimsizdirler. Bu konu ile ilgili detaylı bilgiyi nisan 2023 -OPEC+ üretim kısıntı karar- yazımda bulabilirsiniz ve Enerji Atlası 2021 verilerine göre hazırladığım grafiği (OPEC+ yazısı şekil 3) önceki yazımda inceleyebilirsiniz. Amerika enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji dairesinin Ağustos 2022 tarihinde yayınladığı makalede 1GW enerji için her biri 320 watt olan 3125 milyon güneş paneli gereklidir. Dolayısı ile devletlerin yeşil enerji dönüşümleri rasyonel ya da bilimsel

metotlarla karar verilmiş dönüşümler değildir. Bu akıma ülkemizi katıp, henüz yapmadığımız enerji senaryolarımız ve gelecek enerji planlamamızı bir anda romantik kararlar ile dönüştürmek, sanayi ve vatandaşlar açısından epeyce enerji yoksulu oluşturacaktır. Bir kere daha buradan belirtmek isterim ki, yeşil enerjiye karşı değilim, karbon ayak izimizi azaltmaya ve daha çevreci yaklaşımlara karşı değilim. Sadece bunları olabildiğince rasyonel bir şekilde yapmamamız gerektiğini savunuyorum. Rusya Ukrayna krizi çıkınca, yeşillerinde başta olduğu Almanya'da, sanayisini korumak için hemen kömür santrallerini açtığını hatırlamalı ve bundan kendi adımıza önemli dersler çıkarmamız gerektiğini düşünüyorum.

BORU HATTI TESTİ BİLE YOK

Sakarya gaz sahası alelacele üretime alınmış gibi gazın karada yakılmasını gösterdiler. Bırakın gazın üretim testini, gazı deniz tabanından karaya taşıyacak boru hattının testi yapılmadan, üretime alma algısı yaratılması çok hazindir. Uzun zamandır bu gazın üretime hazır olmadığını hatta rezervin miktarının kesin olarak bilinmediğini bilinemeyeceğini, DeGolyer MacNoughton'ın raporunun detaylarının paylaşılmadığını, muhtemelen içerisindeki ihtimal ya da tahmini olarak geçen rakamların kesin rezervler olarak bahsedildiği ve bunun "uluslararası rezerv ilan etme" (PRMS) kurallarına aykırı olduğunu yazdım, anlattım. Kaldı ki rakamlar doğru bile olsa yılda 60 milyar m3 harcayan ülkemizin, ki gelecek yıllarda bu miktar artacaktır, ancak 11 yıllık ihtiyacını karşılayacağını da anlatmıştım. Nitekim geçen gün Sakarya gazının henüz test aşamasında olduğu ve test amaçlı üretimlerin bu yılın sonuna kadar devam edeceği bilgisi ilgili genel müdür tarafından beyan edilmiştir. O zaman yakılan gaz BOTAŞ boru hattından beslendi büyük ihtimalle. Bu konunun uzmanı olarak bu gazın sadece bir pompa istasyonu ve yüzen üretim tesisi olmadan karaya boru hattı ile getirilemeyeceğini ocak 2023 -Karadeniz kaç milyar metreküp- yazımda anlatmıştım.

Ülkece biz, başka gündemler ile uğraşırken, yeşil enerji, güneş, rüzgar yatırımları yapmak için sözler ve vaatler verirken Fransız, TotalEnergies şirketi, yanı başımızdaki Bağdat ile Gaz Geliştirme Entegre Projesi'ni 5 Nisan'da imzaladı. Projenin amacı; üretim sahalarında flare edilen yani, yakılıp atmosfere verilen petrol içinde bulunan gazı (associated gas) yakılmadan ayrıştırıp,

elektrik üretmek için kullanılmaktadır (Şekil 2). Bu amaçla Basra Petrol Şirketi (BOC) geliştirme ve üretim anlaşmasında %30 hisse ile anlaşmaya dahil edilmiştir. Hemen akabinde TotalEnergies şirketi kendi hissesinden %25'i QatarEnergy şirketine devretmiştir. Bu şekilde TotalEnergies %45 hisse ile projenin operatörlüğünü üstlenmiştir. Anlaşma ortaklar arası kâr (profit sharing sturcutre) paylaşımıdır. Proje; a) Faz 1 de üç ayrı sahadan gelen gazı toplayıp 1.5 GW Faz 2 de ise toplam 3 GW elektrik üretecek yüzey tesislerinin, b) 1 GW güneş santrali kurulumunu, c) yeni gaz toplama hatları ile gaz separatörlerinin yapılmasını ve d) kuyularda rezervuar basıncını stabil tutabilmek için basılacak deniz suyu arıtma tesislerinin yapılmasını içermektedir. Yine bu proje ile gerek şirket gerekse Irak karbon ayak izini azaltacaktır. Irak flare hattında yakılan gaz miktarı açısından dünyadaki ikinci sıradadır ve Dünya Bankası'nın 2022 yılı tahminine göre yılda 18 milyar m3 gaz flare hattında yakılmıştır. Bu miktar gaz yine Dünya Bankası'nın hesaplamalarına göre 2 milyar \$ 'lık bir gazın yakılması anlamına gelmektedir.

UZMAN OLMAYANLARIN PETROL BULMALARI

Ülke olarak, konunun uzmanı olmayanların gaz yakmaları ile petrol bulmaları arasında çok iyi petrolcü imajı yaratmaya çalışmalarını izlerken, dış güçler, yanı başımızdaki gazlardan, petrollerden nasıl fayda sağlayacaklarını ve hatta bu fayda karşılığında da karbon ayak izlerini düşüreceklerini hesaplamaktadırlar. Buradan elde edilecek gelirlerde tabidir ki kendi vatandaşlarının daha fazla refah içerisinde olmasına ve ülkelerinin daha zengin olmasına yaracak ancak, biz hâlâ gelişmeye çalışmakla, popüler söylemler ile ekonomimizi düzeltmeye uğraşmakla ve gelecek nesillerimizi borç altına sokmakla uğraşmaktayız.

Ekonomimizi düzeltebilmenin ve üretim ekonomisine geçebilmenin yegane ve tek yolu enerjiyi ucuza mal etmektir. Enerjiyi ucuza mal etmek ise, rasyonel enerji politikaları yapmak ile oluşur. Enerji politikamızın genel çerçevede tedarik güvenliği ve sürdürülebilirliği olmalıdır. Bunun için kendi egemenlik alanlarımızda bir yandan petrol ve doğal gaz arama üretim faaliyetleri yaparken, diğer yandan uluslararası arenada da gerek milli gerekse özel şirketlerimiz vasıtası ile arama üretim faaliyetleri yapmalı ve enerji tedarik zincirini sürekli kılmalıyız. Aksi halde dünyanın herhangi bir yerinde çıkan savaş bizim de

enerjiye ulaşmamızı etkileyecektir; nitekim bunu bir kere daha Rusya Ukrayna savaşında deneyimledik. Umarım bu deneyimden bu sefer ders çıkarmışızdır.

Şekil 2: Irak büyük sahalarının yakılan gaz miktarları

Saha İsmi	İşleten Şirket	Yakılan Gaz Miktarı Milyon m ³
West Qurna 2	Lukoil	1.187
Halfaya	Petro China	498
West Qurna 1	Basra Oil Company	450
Zubair	Eni	449
Gharraf	Petronas Carigali	431
Buzurgan	Missan Oil Company	391
Halfaya	Petro China	391

Kaynak: World Bank Global Gas Flaring Reduction Partnership

12 Mayıs 2023 00:20

Dr. Zeynep Elif Yıldız Arşivi

OPEC+ üretim kısıntı kararı ve Türkiye'nin uygulaması gereken enerji politikası

12 Nisan 2023

Jeologlar sadece deprem olunca mı hatırlanmalı?

15 Şubat 2023

Karadeniz; Kaç milyar metre küp

20 Ocak 2023

Türkiye'nin enerji merkezi olması

21 Aralık 2022

Rusya- Avrupa Birliği- Türkiye üçgeninde enerji

03 Kasım 2022

Dr. Zeynep Elif Yıldız Tüm Yazıları

Reklam

Yazarlar

Melda Onur

Tazelenme ya da daralma

Muzaffer Ayhan Kara

İnce'nin beklenen çekilmesindeki Kılıçdaroğlu etkisi

Bahar Akpınar

Son üç gün

Neşe Doster

Dünyayı kadınlara versek...

Mete Yolaş

Kentliler gıda-tarım sistemine nasıl kazandırılır?

ÇOK OKUNANLAR

Salça küflenmesini jilet gibi ünleyen teknik! 1 sene bile bozulmuyor

Sultan olarak doğan 4 burç! Onlar rahatlarına çok düşkün oluyor

Salatalık kabuklarının 5 şaşırtıcı kullanım alanı! Birçok aşçı saklamıştı

100 TL altındaki sucuk sucuk olmayabilir! Evde kendiniz bu teknikle yapın

Yalan söylemenin kitabını yazan burçlar belli oldu: Bu 3 burç yalansız yapamıyor

Foto Galeri Video Galeri Yazarlar Gazete Manşetleri Seçim
Güncel Dünya Siyaset Ekonomi Spor Yaşam Türkiye
Medya Magazin Bilim - Teknoloji Kültür - Sanat Sağlık
Yurttan Haberler İstanbul Gezi - Mekan Eğitim Cinsellik
Çevre Astroloji Gündem

Çerez Politikası Gizlilik İlkeleri Hakkımızda İletişim Künye

Sitede yayımlanan yazılar ve yorumlardan yazarları sorumludur. Yayımlanan yorumlardan Gerçek Gündem sorumlu tutulamaz. Sitedeki tüm harici linkler ayrı bir sayfada açılır. Sitemizde yayımlanan haber, köşe yazıları ve fotoğraflar izin alınmaksızın kaynak gösterilse dahi, herhangi bir ortamda kullanılamaz ve yayımlanamaz.

Sitemiz [İHA](#), [ANKA](#) ve [Anadolu Ajansı](#) abonesidir.

Yazılım & Tasarım: [Bilgin Pro](#) Copyright © 2023 [Gerçek Gündem](#)